

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru (N. Lupașcu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (M. Guzun, V. Sîrbu, V. Buhnaci)

Î N C H E I E R E

01 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența:

Președinte, judecător
judecători

Oxana Parfeni
Aliona Donos
Ion Malanciuc

examinând admisibilitatea recursului declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia,
în cauza civilă, intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Moiseeva Irina împotriva notarului Zara Corina, intervenient accesoriu Kontoni Iulia, cu privire la anularea încheierii de refuz, declararea valabilității testamentului olograf, împotriva deciziei din 16 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău,

c o n s t a t ă :

La 06 decembrie 2017, Moiseeva Irina a depus cerere de chemare în judecată împotriva notarului Zara Corina, intervenient accesoriu Kontoni Iulia, cu privire la anularea încheierii de refuz a notarului Corina Zara și confirmarea valabilității testamentului.

În motivarea acțiunii a indicat că, a depus la notarul Corina Zara cerere de a o introduce în cercul moștenitorilor și de a i se elibera certificat de moștenitor testamentar după decesul mamei Razciupchina Tamara, decedată la XXXX, anexând la cerere testamentul olograf, precum și alte acte pe care a solicitat notarul.

La 30 noiembrie 2017 a primit de la notarul Corina Zara încheiere de refuz în primirea cererii în cadrul dosarului succesoral în baza testamentului olograf, prezentat de ea și ulterioara eliberare a certificatului cu privire la dreptul de moștenitor testamentar al averii succesorală după decesul d-nei Razciupchina Tamara, decedată la XXXX, prin existența de elemente contrare legii.

A menționat că, refuzul de a o include în cercul moștenitorilor pe Irina Moiseeva notarul Corina Zara l-a a motivat prin faptul că, verificând informația deținută în registrul electronic al dosarelor succesorală și al testamentelor, în modul prevăzut de Regulamentul cu privire la registrul dosarelor succesorală și a testamentelor, aprobat prin ordinul Ministrului Justiției nr. 38 din 03 februarie 2005, rezultă că procedura succesorală pe numele Razciupchina Tamara a fost deschisă sub nr. 573514/2017/33, în temeiul cererii depuse în data de 09.08.2017 de către Kontoni Iulia (prin reprezentant), moștenitoarea la toată averea defunctei conform

testamentului autentic cu nr. 5678 din data de 14.05.2009, autentificat de notarul Tamara Chigaian, cu sediul în mun. Chisinau.

Referitor la acceptarea cererii Irinei Moiseeva de a fi introdusă în cercul moștenitorilor și eliberării certificatului de moștenitor testamentar, în temeiul testamentului olograf prezentat, notarul a motivat refuzul prin faptul „ca testamentul olograf trezește îndoieli la validitatea acestuia, (în textul testamentului sunt ștersături nedatate/confirmate de către testator, exista adăugiri cu mâna terței persoane la fel nefiind datate/contrasemnate de testatar și nu este aplicată semnătură pe care testatorul o folosea în mod obișnuit, ceea ce se confirmă prin testamentul autentic deținut în dosarul succesoral (anexat în copie la refuz), prin care semnătură d-nei Razciupchina Tamara este evidentă) și nici nu poate elibera certificat de moștenitor temeinic și un astfel de testament, precum ca dovezile prezentate de presupusa moștenitoare al patrimoniului succesoral după decesul d-nei Razciupchina Tamara, sunt neclare și insuficiente și astfel de acțiuni sunt în contradicția normei legislative”.

A notat că, notarul a respins cererea neîntemeiat deoarece Irina Moiseeva, este una din fiicele Tamarei Razciupchina, mama ei fiind căsătorită de două ori.

A comunicat că, una din surorile reclamatei din prima căsătorie a mamei sale locuiește în Rusia, alta sora, Iulia Kontoni, locuiește în Grecia, fiind plecată în străinătate de mai mult de 15 ani.

A indicat că este născută din prima căsătorie a mamei sale cu Iuhimenco Nicolai, căsătorie care a avut loc în Rusia. În anul 1979, mama și tatăl ei au divorțat și după s-au mutat cu traiul în Moldova. Ulterior, mama s-a recăsătorit a doua oară în Moldova cu Razciupchin Evghenii, din căsătoria cu care în anul 1982 s-a născut sora Razciupchina Iulia, după căsătorie Kontoni Iulia.

A relatat că ea a fost unica fiică, care a avut grija de mama sa permanent, fiind și cea mai atașată de ea. Inițial mama ei a locuit în alt sector al XXXX, dar în anul 2003 s-a mutat la XXXX, unde locuiește Moiseeva Irina cu familia, pentru a fi mai aproape fizic de ea și pentru a avea posibilitate s-o îngrijească.

A susținut că, anume pe motiv că a avut grija de mama, aceasta în anul 2015 a întocmit și a scris în întregime un testament cu mâna proprie și l-a semnat personal așa cum semna ea în acea perioadă. Despre existența unui alt testament a aflat în luna septembrie 2017, când s-a adresat pentru prima dată la notarul cu cerere de acceptare a succesiunii în baza testamentului olograf. Testamentul olograf în viziunea ei conține clauze clare, este semnat de ea personal și datat cu ziua de 29.04.2015. În calitate de moștenitor ai ei este indicată fiica Moiseeva Irina.

A remarcat că, din motiv că mama sa, Razciupchina Tamara, fiind o persoană în vârstă și suferind de tremor ușor, literele din textul testamentului le-a efectuat stingaci, și de diferită mărime. Ștersăturile care se conțin în textul testamentului și la care face referire notarul ca motiv de respingere a cererii de includere în cercul moștenitorilor sunt opera personală și exclusivă a mamei, nu a altei persoane, și deci, nu pot afecta validitatea testamentului. Cât privește, semnăturile făcute de persoane terțe indică că, acestea confirmă doar data scrierii testamentului olograf de către mama Razciupchina Tamara, neexistând nici o intervenție în textul testamentului propriu-zis.

A punctat că, intervenția terților prin indicarea familiilor și semnăturilor sale nu au nici o legătură cu conținutul testamentului și nici macar nu are însemnătate când au fost făcute deoarece voința testatoarei nu este afectată de aceste scrieri și

semnături. Deci, conținutul, data și semnătură fiind scrise personal de către mama Razciupchina Tamara în timpul vieții sale, ulterior testamentului autentic, nu influențează validitatea testamentului olograf și deci, în viziunea reclamantei corespunde exigentelor menționate la art. 1458 din Codul civil, care stabilește că, testamentul poate fi întocmit doar în una din următoarele forme: olograf - scris în întregime personal, datat și semnat de testator.

A subliniat că, prin scrierea testamentului olograf Razciupchina Tamara a revocat de iure total testamentul autentic, testament care avea un alt conținut, deoarece în calitate de moștenitor testamentar în testamentul olograf a fost indicată Moiseeva Irina, altă fiică a sa care a îngrijit de ea, i-a fost fizic alături în cele mai grele momente ale vieții și care a suportat toate cheltuielile de înmormântare.

A solicitat anularea încheierii de refuz al notarului Corina Zara din data de 30.11.2017 privind includerea Irinei Moiseeva în cercul moștenitorilor în baza testamentului olograf din 29.04.2015 și eliberarea certificatului de moștenitor testamentar olograf; să fie declarat valabil testamentul olograf scris de Razciupchina Tamara din 29.04.2015.

Prin hotărârea Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 10 noiembrie 2021, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Moiseeva Irina.

S-a anulat încheierea notarului Zara Corina nr.50 din 30.11.2017 de refuz în primirea cererii reclamantei Moiseeva Irina.

S-a declarat valabil testamentul olograf semnat de Razciupchina Tamara, datat cu 29.04.2015.

Prin decizia din 16 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, cu menținerea hotărârii Judecătorei Chișinău, sediul Centru, din 10 noiembrie 2021.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că, prin încheierea din 30.11.2017 notarul Corina Zara a refuzat la primirea cererii depusă de Moiseeva Irina pe motiv că, testamentul olograf prezentat trezește îndoieli la validitatea acestuia, iar în textul testamentului sunt ștersături nedatate/confirmate de către testator, există adăugiri cu mâna terței persoane la fel nefiind datate/contrasemnate de testator și nu este aplicată semnătura pe care testatorul o folosea în mod obișnuit, ceea ce se confirmă prin testamentul autentic deținut în dosarul succesoral și nici nu poate elibera certificat de moștenitor temeinicind un astfel de testament, precum că dovezile prezentate de presupusa moștenitoare sunt neclare și insuficiente.

Colegiul a stabilit că, în cadrul examinării cauzei în primă instanță, întru stabilirea dacă testamentul olograf (textul scris cu alfabet chirilic) datat cu 29.04.2015 este executat și semnat de Razciupchina Tamara, a fost dispusă efectuarea expertizei grafoscopice conform art.148 din Codul de procedură civilă.

Potrivit raportului de expertiză judiciară grafoscopică primară nr.2490- 2495 din 08.11.2019, efectuat de către CNEJ (f.d.129-148), manuscrisul cu care este executat testamentul olograf de la numele lui Razciupchina Tamara, prin care a testat averea fiicei Moiseeva Irina din 29.04.2015, au fost executate, anume de Razciupchina Tamara, ale cărei modele de scris au fost prezentate.

Instanța de apel a notat că, având în vedere condițiile de valabilitate a testamentului menționate supra, prima instanță just a conchis că, testamentul din 29.04.2015 întocmit și semnat de Razciupchina Tamara corespunde condițiilor de

formă stabilite de legiuitor în art. 1458 lit. (a) din Codul civil, acesta urmând a fi declarat valabil.

Instanța ierarhic inferioară a concluzionat că, odată fiind constatată valabilitatea testamentului olograf, subsecvent se impune necesitatea anulării încheierii notarului Zara Corina din 30.11.2017 de refuz în includerea Irinei Moiseeva în cercul moștenitorilor în baza testamentului olograf din 29.04.2015.

Așa fiind, instanța de apel a apreciat soluția oferită de prima instanță, ca fiind justă.

La 16 martie 2023, notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia, a depus recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând casarea deciziei contestate, cu emitera unei decizii noi privind respingerea integrală a acțiunii (f.d. 22-28, vol. II).

În motivarea recursului și-a exprimat dezacordul cu decizia instanței de apel, reiterând indicate în cererea de apel.

Suplimentar a subliniat că, instanța de apel a motivat respingerea apelului, fără a examina minuțios obiectul cererii, fără a stabili caracterul raporturilor juridice între părți, și fără a examina obiectiv toate probe prezentate, a încălcat principiul egalității părților în proces, și a negat principiile unui proces civil.

A notat că nu au fost reținute și elucidate circumstanțele esențiale pentru justa soluționare a litigiului, nu au fost apreciate toate probele anexate la dosar, probe care sunt contradictorii și care necesitau explicarea cu suficientă claritate a motivului pentru care au fost acceptate, respinse sau reținute la baza adoptării deciziei.

În opinia recurentelor, concluzia instanței de apel privind respingerea argumentelor este nemotivată și care necesita o analiză mai amplă a circumstanțelor cauzei.

La capitolul dat a notat că, în jurisprudența sa CtEDO în repetate rânduri a statuat necesitatea motivării hotărârilor instanței, unde funcția unei decizii motivate este să demonstreze părților că ele au fost auzite. Dreptul de a fi auzit include nu doar posibilitatea de a aduce argumente instanței, dar de asemenea o obligație corespunzătoare a instanței de a arăta, în motivarea sa, motivele pentru care anumite argumente au fost acceptate sau respinse.

În conformitate cu art. 434 din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Cu referire la termenul de declarare a recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că Curtea de Apel Chișinău a pronunțat dispozitivul deciziei la 16 noiembrie 2022.

La 18 ianuarie 2023, copia deciziei din 16 noiembrie 2022 a Curții de Apel Chișinău a fost expediată prin intermediul poștei electronice în adresa participanților la proces (f.d. 19, vol. II).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, recursul declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia, la 16 martie 2023, se consideră depus în termenul stabilit de lege.

Curtea Supremă de Justiție, la 12 mai 2023, a expediat în adresa intimetei copia recursului declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia, cu înștiințarea despre posibilitatea depunerii referinței, fapt ce

se confirmă prin scrisoarea de însoțire și avizul de recepție, anexate la materialele dosarului (f.d. 32, vol. II).

La 07 iunie 2023, Moiseeva Irina a depus referință la recursul declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia, solicitând declararea recursului ca fiind inadmisibil.

Conform art. XI alin. (1) și (3) din Legea pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 01 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Examinând temeiurile recursului, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține următoarele.

Temeiurile de declarare a recursului sunt prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă.

În conformitate cu art. 433 lit. a) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Instanța de recurs reține că, examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului.

La caz, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că argumentele invocate în cererea de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma indicată, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate or, motivele recursului sunt similare celor invocate în cadrul judecării cauzei, asupra căror instanța de apel s-a pronunțat.

Dezacordul recurentului cu decizia instanței de apel, relatarea situației nu constituie un temei de casare a deciziei contestate or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

Totodată, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, potrivit regulilor din Secțiunea a II-a din Capitolul XXXVIII Codul de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel. Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe,

suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) din Codul de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor stabilite în art. 130 din Codul de procedură civilă.

Din recursul declarat nu rezultă că instanța a apreciat arbitrar probele.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului în jurisprudența sa constantă statuează că, dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise (Golder împotriva Regatului Unit, p.38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

La fel, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 9 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În conformitate cu art. 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, în cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.

Având în vedere cele expuse mai sus, recursul declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) din Codul de procedură civilă, în vigoare la data depunerii recursului și drept urmare, este inadmisibil.

În conformitate cu art. 270 și 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de notarul Corina Zara și Iulia Kontoni, reprezentați de avocatul Vladimirov Natalia.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Oxana Parfeni

judecători

Aliona Donos

Ion Malanciuc